

njih dolžnost. Med tem pa bode treba tudi dotičnim občinam, da se ganejo ter zahtevajo v sklepih svojih od vodstva južne železnice, ki ima tudi novo železnico na skrbi, naj ona čem brž odpravi očitno krivico, ki se dela v tem slov. ljudstvu.

Govor dr. L. Gregorčca.

(V državnem zboru dne 16. decembra 1891.)

II. In sedaj k drugi stvari! Nj. ekscelenca g. ministerski predsednik je, kar sem sam slišal, izrekel v tej visoki hiši večkrat, da bode njemu skrb za to, da se dobrohotno in nepristransko upravlja v političnih uradih. Jaz nočem dvomiti o dobri volji g. ministra gledé na to, moram pa vse eno pristaviti, da se poslužuje v mnogih rečéh osob jako nezanesljivih in nesposobnih, posebej še pri nas južnih Slovanih. Leta in leta je sedel n. pr. baron Depretis v Trstu, mož kedaj minister in velik liberalec, za ces. namestnika. Jaz nočem izreči rezke besede, toda naš prijatelj on ni bival. Ne da se tajiti, da je pod njim postala laška iredenta to, kar je in za njegove dobe se je izcimila pri uradnikih ona sovražna sila, ona nestrpnost zoper vse, kar je slovanško, po kateri so trpeli Slovenci in Hrvati na Primorji v zadnjih letih neizrekljivo silo in še jo trpijo doslej. V Ljubljani pozdravlja deželna vlada po vsacih novih volitvah tudi nemško manjšino v dež. zboru v nemškem jeziku in v Inomostu laško manjšino v laškem jeziku, toda v Gradci in v Celovci še slov. manjšina doslej ni čula slov. besede od vlade.

To očitno preziranje žali in rani nas Slovence tem bolestinse, ker prihaja od take strani, katera zastopa v deželi v prvi vrsti Nj. veličanstvo cesarja, čegar srce je odprto, kakor se bere v najnovejšem prestolnem govoru, vsem ljudstvom v enaki meri. Ces. namestniki v Gradci, v Celovci in v Trstu so bolni od večih let na posebnem in začudljivem pomankanju nepristranosti in dobrohotnosti proti nam Slovanom: kjer morejo, tam gotovo otežijo in zabranijo slov. uradovanje. K nam prihaja čedalje več uradnikov, ki ne znajo slovenski in nič se ne skrbi za to, da nam priraste uradnikov, ki bi slovenski ali hrvaški popolnem znali. Tako je ces. namestnik v Gradci nedavno poslal na neko slov. okrajno glavarstvo uradnika, ki se je branil iti tje, ker ne zna slovenski. V premogovih jamah v Trbovljah je letos ustavilo 300 slov. delalcev delo; naj bi jih podučil in pomiril, poslali pa so iz Celja tje uradnika, ki niti besede ni znal slovenske. Kar pa se tiče znanja slovenščine pri uradnikih vsake vrste na Koroškem, stoji pa še tam vse slabše. Sicer pa so te reči visoki vladi znane, kajti g. ministerski predsednik je v proračunskem odseku sam priznal, da je tako, ali on bi v prihodnje gledal na to, da bode pri vsacem slov. glavarstvu vsaj eden uradnik, ki zna slovenski.

Ali jaz mislim, da ima Nj. ekscelenca sama malo upanja za to, da izpolni to majhno obljubo svojo, kajti zadnjic je rekel neki slov. deputaciji iz Koroškega čisto suho: »Jaz nimam slov. uradnikov«. Resnica; on jih nima, toda imel jih bode v prihodnje še manj, ako ostanejo sedanji dež. predsedniki na svojih mestih ali pa pridejo mesto njih njim enaki, ako še ravnajo s slov. uradniki tako, kakor doslej in delajo z »adjuti« (denarjem na pomoč mladim uradnikom, ki čejo stopiti v drž. službo. Ured.) po sedanjem načinu. Pri nas je dokazano, da pridejo slov. uradniki težko na višje, po gostem predstavijo jih še tudi v nemške ali laške kraje. To mora pa potem slov. pravoslavce zastrašiti ter jim pregnati

misel, naj vstopijo v politične urade. Dostikrat pa jim to celo ni mogoče, ker so iz doma revni, do »adjuta« pa je za-nje toliko strma pot.

Visoki zbor dovoli vsako leto potrebne denarje za »adjute« konceptnim vajencem v politični vrsti. Za Gradec je taciš mest 20, za Celovec 8, za Trst 10, v celem je torej 38 »adjutov«. Koliko izmed teh uživajo v resnici slov. vajenci, to mi ni znano, toda bojim se, da niti enega.

Jaz preidem sedaj na stvar, ki je še vsa huja. Priposilja se namreč v zadnjem času k nam taciš uradnikov, ki kar nič ne prikrivajo svojega sovraštva do nas, tisto kar očitno kažejo ter se nič ne pomišljajo, če nas razžalijo ali pa vmes tudi obrekujejo. Jaz hočem za to navesti le nekaj dokazov. V Ljubljani je služil in najbrž še služi uradnik, ki se je drznil na javnem prostoru imenovati slovensko in hrvaško ljudstvo — ne zamerite besede — ščetinjad. To nezaslišano dejanje je prišlo tudi v Kranjskem dež. zboru v razgovor, toda iz stvari ni prišlo druga, kakor da še mož, mislim, sedaj služi na istem mestu. Ako ostanem pri podobi, kakor si jo je on izbral, moral bi reči, da še sedaj on žre iz korita pri onem »svinjskem ljudstvu« ter rije vsak dan svoj rillec va-nj po pičo.

V Rudolfovem je služil nek drugi nemški uradnik, ki je varal ljudstvo s svojimi burkami v eno mer ter je na ulici nekega Slovenca s sabljo napadel in ga je zato že tudi obsodila sodnija. On je lazil po noči v oštarijah za slov. dijaki in če so le-ti peli kako slov. pesem, poslal je brž na to v Graško »Tagespošto« članek, v katerem so se dijaki izkričevali za panslaviste in za veleizdajce natolcevali. — V Senji, v Dalmaciji, je služil v 70 letih nek okr. glavar, kateri je svojo dobrohotnost in nepristranost do hrv. ljudstva kazal s tem, da je kar prestopil v deželnih volitvah v vrsto Italijanov. Njegovi čini so zapisani v zapisnikih dež. zbora dalmatinskega. Po teh je bil iz Dunaja dobil 800 gld. za volilno ščuvanje. On je tožil rodoljubne duhovnike pri škofijstvu in drugih uradih. On je pil, ščul z laškimi capini po oštarijah, je rival hrv. volilce z žendarji in po uradnikih od volitve, je tiral hrv. volilce iz volišča, obdržal pa laške lepo v njem za — volilno ščuvanje, če so že tudi volili. To delovanje je ljudi takrat tako razjarilo, da bi bilo prišlo do pobojev, ko bi ne bili hrv. rodoljubi pomirili ljudij. Hrvati pa so še zmagali vse eno in ščuvarglavar je dobil mesto na Istri, kjer dela sedaj isto. Ti novi in najnoveji čini njegovi pridejo pa še itak v razgovor o priliki, ko pride potrjenje volitve poslanca dr. Laginja na vrsto, jaz torej ne govorim več o njem.

Cerkvene zadeve.

Pekel ali tretja izmed štirih poslednjih rečij.

Slovenec za novo leto 1892 spisal dr. Ivan Križanič, korar stolne cerkve. V Mariboru. Založba „kat. tisk. društva“.
Tisk „tiskarne sv. Cirila“.

Knjižica, o kateri izpregovorim v naslednjih vrsticah nekaj malih besedij, je po svojem zvanjanem lici drobna ter šteje v celem samo 64 strani v mali obliki, toda stvar, ki jo razpravlja, je resna, vredna našega premišljevanja. Ako se pa o njej razpravlja, kakor v tej knjižici, nam to ne bode pretežko, za to skrbi preč. g. spisatelj, držeč se svoje nekoliko šaljive navade, dovolje tudi v tem svojem delci.

»Pekel« vam je pač čudno ime, pa še čudniši je kraj, ki ga pomeni! Kdor ima v svojem sreci vero katoliške cerkve, njega je strah ne toliko pri imenu, koli-

kor pa pri misli na kraj, na mesto večnega pogubljenja. Kdor pa te vere nima, on se dela, kakor da ga ni strah tega kraja, strah ga je pa vendar-le, kajti čemú bi sicer tajil pekel? Ravno zato, ker ima uzrok pekla se bati, taji vam tak nesrečnik tudi pekel t. j. želi, da bi ga ne bilo. Se ve, da ostane zato še pekel zmirom pekel ter ne ugasne v njem večni ogenj, naj ga človek še toliko tají ali riva misel na-nj, kolikor najdalje more, od sebe.

Drugače veren kristijan. Tudi njemu je hudó pri misli na pekel, toda ne da bi ga kje zato tajil, marveč zato, ker zna, da še pred njim nismo varni, dokler nam ne doteče srečno ura življenja. Njemu pa pride torej prav vse, kar mu pomore do tega in zato sodimo, da tudi dr. Križaniča spis »o peklju«. V lahki in prav umljivi besedi najde v njem blizo vse, kar uči sv. katoliška cerkev o peklju. V nauku je vpletenih mičnih, kratkih prigodbic ali podobic, v katerih se razjasnjuje verska resnica, ne da trpi zato verski nauk škode. Kar pa velja pri prigodbah in tudi pri podobah v obče, to velja pač tudi pri teh, ki jih bereš v tej knjigi: predaleč in preveč do dna jim ne smeš iti ter si mora vselej človek misliti pri njih, da so le podobe za resnico, ne pa resnica sama. Lepo služijo v tem g. pisatelju prigodbe iz stare zaveze.

Jaz vem, da bodo bralci, ki poznajo dosedanje spise g. korarja, radi segli po tej knjižici njegovi in zato navlašč nočem razkriti, kaj da je v njej, a toliko smem reči, da uganejo že iz »predgovora« in potlej iz vsacega devetnajstih poglavij peró, ki jih je napisalo. Preč. g. korar namreč ne piše iz poklica, ampak iz nagnjenosti. Srce mu daje povelje, da naj piše — za slov. ljudstvo, zato pa tudi govori iz vsace vrste njegovo srce, globoko verno srce ali srce to gori vse za blagor, za izveličanje vernih Slovencev.

O jeziku te knjižice, nadalje o načinu razprav gledé na verske resnice pa mi tudi ne bode treba, da se kaj rečem. Ne rečem pa zato, da se ugodi v tem oziru vsacemu bralcu in vem, da ima pisava preč. gosp. korarja nekaj, kar ni drugod, ni v razpravah o tacih predmetih v navadi, ali ravno to je njemu lastno, pa stvari ni škodljivo in ljudstvu ni neljubo. To nam kaže, da njegove knjige rado prebira in oné ne leže leta in leta skrite, v prašnih omarah založnika, kar se godi to včasih gledé na druge, n. pr. Albana Stolza enake in sicer jako lepé »Bukve božje v naravi«. In brez koristi, brez tolažbe za svojo dušo ne odloži nihče tudi te knjižice iz roke.

Tiskarskih pomot ni veliko, pač pa svetujem stavecu naj opombic, ki stojé pod črto, ako so tako kratke, kakor v tej knjigi, ne stavi vsake posebej, v novo vrsto, ampak naj jih vzame več skupaj v eno vrsto, njih toliko, kolikor jih gre va-njo, sicer se žali oko. Cena knjigi je 18 kr. ali s pošto vred 20 kr. ter se dobi v »tiskarni sv. Cirila« v Mariboru; najbolje pa je, ako si jih jo naroči več ob enem, ker pride tako pošiljatev bolj po ceni.

Dr. Mlakar.

Družbi sv. Cirila in Metoda so poslali kot novoletno darilo: Dr. Ignacij Kotnik 15 gld., nadučitelj Janko Žirovnik 9 gld. in sicer 4 gld. za-se, 5 gld. pa za g. Antona Belca, trgoveca v Št. Vidu nad Ljubljano, da si s tem darom kupita oprostnih listkov za novoletna voščila in vesela družba, zbrana na Silvestrov večer v gostilni g. Frana Jermana v Črnomlju, 5 gld. Naj bi lepí vzgledí gospodov darovalcev našli mnogo posnemalcev, ki bi tekmovali v podpiranju blagih namenov naše družbe! Dalje nam je poslal g. Fran Fajdiga, trgovec v Sodražici, 16 gld. 12 kr. kot čisti dohodek tombole na Štefanov večer, z željo, da bi narodnjaki po deželi večkrat napravljali take igre v podporo naši družbi;

čisti dohodek utegne precej velik biti, in ljudstvo dobi zanimanje za narodno stvar. Z radostjo pozdravljamo ta nasvet, kakor nas tudi veselé vedno množéči se darovi iz širših krogov našega občinstva. Tako je daroval družbi Ivan Zor, črevljár v Ljubljani 19 gld. Kot zakasneli pristavek zabelježujemo še dostojno zahvalo za darove: S. R. 1 gld. gospodičini Elika in Milčka Novakovi v Kostanjevici 6 gld. 29 kr., neimenovan v Postojini 5 gld. in prepozní Celjski pevci 6 gld. 60 kr., kot zakasneli pristavek pa za to, ker so se omenjeni darovi poslali posameznim udom, ne pa »Vodstvu družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani«, kar naj blagovoli uvaževati si občinstvo, kakor smo to pred kratkim obširneje naznanili po časopisih. Naj novo leto vzpodbuja vse blage naše prijatelje in dobrotnike k novemu in vstrajnemu delovanju, da se bode mogla družba vedno lepše in veseleje razvijati in razevitati!

Vodstvo »družbe sv. Cirila in Metoda«.

Gospodarske stvari.

S kmetskega vrta.

Neko slabo navado imamo Slovenci, katera nam dostikrat škoduje več, kakor koristi, namreč vse, kar vidimo novega pri sosedih, začnemo hitro posnemati, brez ozira na to, je-li dobro ali slabo. Tako delamo z jezikom, ker le preradi, če količkaj znamo nemščine, zanemarjamo lepí domači jezik; tako je z marsikatero lepo staro navado, katero smo postavili v kot, kakor hitro smo pri sosedih drugače zapazili. Skoraj enako zdi se mi, da delamo pri sadjereji, ko hvalisamo razne vrste sadja dobljene iz tujine, kakor bi v resnici doma ničesar dobrega ne imeli. S tem pa ne mislim grajati napredka ali zboljšanja sadjereje, s katerim namenom se požlahtnjuje in poskuša s tujimi vrstami, pač pa želim bralcem pokazati, da imamo tudi doma nekaj vse hvale vrednega sadnega drevja. Tega hočem danes nekoliko opisati.

Pojdi toraj, dragi bralec, v priprosti kmetski vrt z menoj, da ti pokažem, kaj ondi raste, cvete in zori v prigrizek našemu sadjerejcu. Ali nekaj te prosim naprej, da imaš namreč potrpljenje v tem, ker ti s pravim imenom raznih vrst jabelk ne morem lahko poslužiti. Opisal ti bom toraj, kolikor mogoče, drevesa in sadje, pa dodal ime, s katerim ga tu zovejo, morda bo kdo že iz tega spoznal, kakšno mu je pravo ime; če ne, mora pa dati mojemu imenu, da velja. Mislim pa o prvi priliki poslati nekaj našega sadja strokovnjaku v pregled, da vsaj izvem s tem za prava imena.

Prva naju v oči bodejo lepa debela jabelka, katera, če so polna in to je še precej pogosto, kar tiščijo s svojo težo veje k tlem. Drevo je od vseh skoraj največje, deblo in veje trdne, samo zlo na vetru in solncu ne sme biti, tam ga rad napade pereči ogenj in navadno čez nekaj let tudi umori. Sad je precej debel, lepe bele, po solnčnej strani rudečkaste barve. Okusa je prav sladkega, zato bi bilo pripravno za sušenje, kar je sadja odveč, zlasti ker v pozno zimo ne vstraja in tudi mošta daje le malo. Kupcem diše ta jabelka, le pri vožnji in nalaganji se mora z njimi rahlo ravnati, ker so jako nježne kože. Žal, da jim tukaj celo ne vemo za nobeno pravo ime, temuč jih le po njih obliki imenujemo »debela sladka«.

Nekaj korakov dalje vidiva drugo vrsto, katera je pa po svojem fino duhtečem sadju ne le po Štajarskem, temveč pod imenom: »štajarski zgodnji maršlanček« daleč po svetu okoli znana in ima v kupéji prvo mesto, Toda kakor je fin in čez vse hvaljen njen okus, tako